

**Wisentpad 4 en 5 km
honden aangelijnd
toegestaan
geschikt voor Nordic walking**

De Warmonderhof, aan de Wisentweg nr. 12 vormt het startpunt van een wandelroute met twee varianten: één die grotendeels ten noorden van de Wisentweg loopt (vijf km) over het terrein van de schoolboerderij De Drieslag

en een pad dat aan de zuidkant van de weg ligt. De laatste loopt over het terrein van de biologisch dynamische praktijkschool Warmonderhof (vier km). Op beide routes, die u overigens ook aaneengesloten kunt wandelen (ca negen km) is de kans groot dat u 'werk in uitvoering ziet'. Hoe anders leer je als student 'boeren'? Kenmerkend aan beide routes is óók de variatie. Van bos tot akker, van windmolen tot kas, van dieren tot groente en fruit; de route Warmonderhof biedt elk wat wils!

200m

— Warmonderhofroute 3 km
- - - Schoolboerderijroute 5 km

- 1 koude kas
- 2 Warmonderhof
- 3 uitzichtpunt
- 4 Wisentbos
- 5 Hofwinkel
- 6 windmolens
- 7 schoolboerderij
- 8 praktijkschool

Warmonderhof
Wisentweg 12
8251PC Dronten

U kunt uw auto parkeren voor de hofzaal op de parkeerplaats. U loopt vanaf daar richting de kas, de start.

Route

Kiest u de route van de schoolboerderij, dan wandelt u daar over de akkers waar 'op gangbare wijze' diverse gewassen worden verbouwd. Zomers lopen in de nabijheid meestal ook de paarden en schapen van de schoolboerderij buiten. Indien u alleen dit gedeelte van het pad wilt lopen, kunt u het beste starten voor de Warmonderhof. U loopt dan langs de kas en gaat rechtsaf het kavelpad op. Aan het einde van het pad een klein stukje linksaf en dan meteen weer rechts, langs de boomgaard. Wanneer u tegen de volgende sloot aanloopt, gaat u rechtsaf, verder langs de boomgaard van de Warmonderhof.

U steekt de weg recht over en komt dan op het terrein van de schoolboerderij terecht. U blijft dan langs de kavelsloot lopen tot aan het einde van de kavel. U slaat dan, vlak voor u natte voeten in de tocht haalt, rechtsaf en u loopt langs het water, met een prachtige rietkraag, naar de windmolen die u met een snorrend gezoef verwelkomt.

Waterschap Zuiderzeeland beheert onder andere de tochten in Flevoland, een belangrijk onderdeel van het Flevolandse watersysteem. In totaal zijn er 1200 kilometer vaarten en tochten en maar liefst 5000 kilometer sloten. Bij veel tochten vervangt het waterschap de houten of betonnen oeverrand door een duurzame oever. Zo ook bij de Wisenttocht waarlangs dit pad voert. De traditionele berm is verruimd tot een plasberm van twee meter breed, die zo'n 30 centimeter diep is. Door deze verbreding kan de tocht meer water bevatten en afvoeren als het hard regent en krijgt het agrarisch gebied minder snel 'natte voeten'. Het ondiepe water is het leefgebied van waterdierpjes, zoals libellelarven, waterkevers en jonge vis. Daarnaast biedt de glooiende oever meer ruimte aan planten en dieren. Bevers, otters, reeën en kikkers kunnen makkelijk het water in en uit, libellen scheren over het ondiepe water, vlinders en allerlei andere insecten zoeken nectar bij de bloeiende oeverplanten.

Veel minder bekend is dat sommige tochten ook water aanvoeren. Het aangevoerde water wordt onder andere gebruikt voor droogtebestrijding, doordat de agrariërs het water uit de tochten kunnen gebruiken om de akkers te besproeien, voor doorspoeling van de vaarten en voor peilhandhaving.

In de schemering loopt u kans in dit gebied vossen te zien! Ook zonder het gezelschap van Reinaert is een wandeling hier echt de moeite waard: het weidse polderzicht is fenomenaal. Daalt u bij de tocht in de zomer het talud af en belandt u tussen het riet, dan ervaart u een verrassende stilte en beslotenheid. Pas op: de karpers komen in het voorjaar naar de oppervlakte en kunnen u in de armen springen!

Enmaal de windmolen gezien, loopt u verder langs dezelfde tocht en daarna rechtsaf richting de Wisentweg, langs een andere tocht met rietkraag. Als u geluk hebt, is hier een zwanennest te zien! Vlak voor de Wisentweg komt u langs een manege. Met mooi weer loopt er meestal een aantal paarden buiten.

Vervolgens duikt u aan de overkant van de weg het Wisentbos in. Voor polderbegrippen is het bos al op leeftijd: ruim veertig jaar oud. Dat het destijds in keurige bomenrijtjes is aangeplant, is niet meer te zien; het heeft zich meer dan rijkelijk ontwikkeld. In het bos hangen dankzij IVN diverse nestkastjes. De wetenswaardigheden zijn er voorzien van informatiebordjes. Het bos gaat er nog meer door leven! U kunt linksaf verder het pad van de Warmonderhof opgaan of rechtsaf terug naar het startpunt gaan.

Wanneer u het rondje over de Warmonderhof wilt lopen, begint u aan de Wisentweg 12. De Warmonderhof is een opleidingcentrum voor biologisch-dynamisch landbouw. U loopt eerst langs de koude kas: deze wordt niet verwarmd, maar wordt 's winters wel vorstvrij gehouden.

U gaat vervolgens bij het kavelpad linksaf richting het Wisentbos. Links van het pad is er vollegrondsgroenteteelt, met gewassen als sla, kool, andijvie, tuinboontjes en broccoli. Op het tuinbouwareaal van Warmonderhof wordt een zo groot mogelijke diversiteit van aan gewassen gekweekt, om leerlingen kennis te laten maken met het kweken van groenten en bloemen en het vermarkten daarvan. Het veld wordt ook gesierd door bloemen en kruiden. De bloemen hebben deels een vast plekje in de oude kruidentuin, deels rouleren ze mee in de vruchtwisseling van de groenteteelt.

Van eind mei t/m eind oktober (tot de vorst) kunnen belangstellenden met een bloemenabonnement hier wekelijks boeketten plukken (95 euro per jaar). Zo helpt deze groep bloemenliefhebbers dat de bloemen de tuinbouw blijven verfraaien en verrijken. Voor vlinders en bijen is er in de pluktuin de hele zomer een overvloed aan nectar en stuifmeel te halen.

Aan het einde van het pad treft u een bruggetje aan over de tocht. Dit gaat u over en dan weer rechtsaf, langs de tocht die op een plant- en diervriendelijke wijze is vormgegeven. U kunt hier prachtig het profiel van de verschillende grondlagen van de bodem zien. Daarna loopt u langs of over de heuvel die als uitkijkpost over dit prachtige polderland dienst doet. Het is de moeite waard hier even op te klimmen om te genieten van het uitzicht over de akkers. De gebouwen van de Warmonderhof bieden u een mooie, architectonisch hoogwaardige aanblik. In de bouw volgens de antroposofische uitgangspunten is getracht iets neer te zetten dat goed in het landschap past. U kunt een zekere verwantschap bespeuren met de bootjes die hier vroeger in de golven hebben gevaren.

Het pad gaat achter de heuvel verder en krijgt nu een wat bosachtig karakter door een groep haagbeuken tussen het pad en de sloot. De bladeren van deze bomen kleuren in de herfst prachtig geel. Na een doorkijkje verhindert een rij veldesdoorns (ook wel spaanse aak genoemd) het uitzicht. Deze soort wordt veel gebruikt als heg, maar hier zijn een aantal exemplaren uitgegroeid tot volwassen bomen.

Bij het fietspad gaat u rechtsaf. Het pad langs de Lage Vaart loopt eerst tussen de akkers en een smalle bosstrook aan uw linkerhand. De akkers worden afgewisseld met grasland waar de blaarkoppen, een oudhollands ras, lopen. Veehouderij en akkerbouw vormen een gemengd bedrijf om zo de kringloop te sluiten. Even later staat er ook een bosstrook aan uw rechterhand. Hier groeien struiken die voor vogels maar ook voor mensen allerlei eetbaars opleveren. De vlier, sleedoorn, hazelaar en lijsterbes dragen in het najaar eetbare bessen. Omdat deze houtwal schaduw op de akkers werpt, worden de struiken en kleinere bomen eens in de paar jaar afgezaagd. Sommige bomen (essen) worden gespaard, zodat ze zich tot mooie solitaire bomen kunnen ontwikkelen.

Vlak voor een grote wilg gaat u rechtsaf de akker op, meteen over het dammetje naar rechts en dan loopt u met de kavelstrook aan uw linkerhand langs de akker. Op deze akkers worden veel verschillende gewassen geteeld: pompoenen, uien, aardappelen, kool, penen of pastinaak. In de winter groeit hier de zogenaamde wintertarwe (spelt), die eind oktober wordt gezaaid. Zomergraan (haver, gerst) wordt eind februari gezaaid. In de akkerranden worden bloemen gezaaid die goed zijn voor de bijen. Warmonderhof heeft een imker met ca. 10 bijenkasten.

Aan het eind, bij de Wisentweg gaat u rechtsaf. U moet hier een stukje langs de weg, maar deze heeft aan beide kanten brede bermen, waar u prima kunt lopen.

U kunt hier kiezen om direct langs de weg terug te lopen naar het begin van de wandeling of om de wandeling voort te zetten met een ommetje over de akkers naar de windmolens. Daarvoor gaat u dan vlak voor de eerste boerderij linksaf het pad op, richting de windmolens in de verte. U volgt vervolgens de routebeschrijving bovenaan.

Kiest u de route over de akkers van de schoolboerderij 'de Drieslag Dronten' over de akkers dan kunt u het beste starten door vanaf de Warmonderhof door de berm van de Wisentweg een stukje naar links (in westelijke richting) te lopen. U passeert aan uw linkerhand de Hofwinkel, geopend op di-vrij- en zaterdagochtend. U vindt er het hele jaar door de groenten die zomers ook op het land staan en in het juiste jaargetijde prachtige bloemen uit de pluktuin.

Na de winkel, direct na de eerste boerderij aan uw rechterhand gaat u rechtsaf over de akker richting de windmolens in de verte.

**U wandelt nu op het terrein van de Drieslag over de akkers waar 'op gangbare wijze' diverse gewassen worden verbouwd. Zomers lopen in de nabijheid meestal ook de koeien, paarden en schapen van de Drieslag buiten. U blijft nu langs de kavelstrook lopen tot aan het einde van de kavel. U slaat dan, vlak voor u natte voeten in de tocht haalt, rechtsaf en u loopt langs het water, langs een prachtige rietkraag naar de windmolen die u met een snorrend gezoef verwelkomt.

Deelnemers

De schoolboerderij De Drieslag is onderdeel van de verderop aan de Drieslag in Dronten gelegen Christelijke Agrarische Hogeschool (CAH). Studenten van deze opleiding krijgen op de schoolboerderij praktijkonderwijs in het op gangbare wijze boeren in melk- en vleesvee, varkens, kippen, schapen en paarden, akkerbouw en duurzame energie. Zij wonen op de campus van de CAH in Dronten.

Ton Kempenaar, bedrijfsleider van de schoolboerderij: 'Wij hebben een Kuierlattenroute uitgezet, omdat de studenten dat graag wilden. Zij onderhouden het pad dan ook in het kader van hun studie. Het geeft iets extra's aan de boerderij en vormt bovendien een interessant leertraject in het kader van plattelandsvernieuwing.'

Daarnaast vindt Kempenaar het belangrijk dat mensen door het struinen door het veld, de polder écht kunnen beleven. 'Dat ze kunnen zien hoe het er in de gangbare landbouw aan toegaat. En dat ze de openheid en ruimte kunnen beleven. Dat is nodig, denk ik. Dat wij in Nederland zo gejaagd en soms bijna agressief zijn, komt volgens mij doordat wij weinig fysieke ruimte meer hebben. Terwijl dat je juist persoonlijke rust en ruimte geeft. Ja, als je hier loopt, sta je weer eens even stil bij hoe en waarom je ook alweer allemaal doet wat je doet.'

Op de Warmonderhof wordt de enige Europese (middelbare) dagopleiding in biologisch dynamische landbouw gegeven. Sinds het begin van deze opleiding, nu al meer dan vijftig jaar geleden, is gekozen voor een opzet waarbij studenten samen wonen, werken en leren. Veel van de praktijkervaring doen de studenten op in de bedrijven die deel uitmaken van Warmonderhof. Door de samenwerking tussen deze verschillende bedrijven, ontstaat als het ware één gemengd bedrijf met tuinbouw, akkerbouw, vee- en fruitteelt. De studentenhuisvesting De Binnenhof is tussen deze bedrijven gelegen. De studenten ervaren dagelijks hoe het is om bij het bedrijf te wonen en wat dit met zich meebrengt.

In de biologisch dynamische landbouw redeneert men vanuit de grond, de gewassen en de dieren zelf. Jan Saal, ex-directeur van de stichting Warmonderhof: 'Het leven ontstaat door samenwerking tussen kosmische krachten en aardse stoffen. Het is te vergelijken met kraanwater: dat komt wel uit de kraan, maar het komt niet uit de kraan voort. Het wordt verzameld in spaarbekkens en via pompen en een leidingsysteem komt het uiteindelijk door de kraan heen in een emmer of iets dergelijks terecht. Zo is het ook met leven: dat ontstaat niet in het zaad, maar stroomt door het zaad. Het komt uit de kosmos vandaan. Als het 'stroomt', ontstaat er een gewas, een dier of een mens. Deze basisgedachte heeft veel consequenties voor onze bedrijfsvoering. Zo kijk je naar de omgeving van waaruit het leven kiemt. Die moet optimaal zijn. Is het milieu gezond, kan er een samenspel ontstaan met de voedings- en groeikrachten die er doorheen vloeien. De opbrengst komt dan vanzelf.'

De stichting Warmonderhof doet mee aan de Kuierlattenroute, omdat men wil laten zien dat biologisch dynamische bedrijven, moderne ondernemingen zijn die hun bedrijfsvoering combineren met natuurbehoud en milieuzorg. Saal: 'Er is een zekere vervreemding aan de gang tussen stadsmensen en boeren. Dat geldt voor de gehele landbouw, maar zeker voor de biologisch dynamische. Mensen hebben vaak nog het idee dat deze landbouwvorm kneuterig is, dat er hier en daar een struikje op het land staat en verder niet zoveel. Wij willen dat 'geitenwollen-sokken-gevoel' wegnemen door te laten zien hoe het hier in de praktijk in z'n werk gaat. Door mensen toegang te geven tot de dagelijkse werkzaamheden. Ze zien dan dat de Warmonderhofbedrijven met moderne machines werken, eigentijds zijn en tegelijkertijd de natuur respecteren en verzorgen.'

Wandelaars van het Wisentpad kunnen met hun eigen zintuigen de resultaten van het boeren proeven! Op de schoolboerderij zijn behalve op zondag, dagelijks verse eieren te koop. In de schuin hier tegenover gelegen Warmonderhofwinkel zijn biologische producten als vlees, zuivel, sappen en bloemen verkrijgbaar op de dinsdag-, vrijdag- en zaterdagmorgen.

Het Wisentpad is een Kuierlattenpad door het bos en over bijzondere, gevarieerde agrarische (school)terreinen. Gangbaar en biologisch, beide terreinen zijn door de afwisseling in gewassen, de dieren en uiteraard door de studentenwerkzaamheden uitermate levendig. Dat de landbouwproducten die u tijdens de wandeling 'in productie' heeft gezien, bovendien te koop zijn, maakt dat u de wandeling thuis een vervolg kunt geven met een eigen proeverij!